

DÖVLƏT TƏHSİL STRATEGİYASI VƏ TƏHSİLDƏ İNNOVASIYALAR

Açar sözlər: Təhsil, strategiya, müəllim, innovasiya

Key words: Education, strategy, the teacher, innovation

Ключевая слова: Образования, стратегия, учитель, инновации

Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramında göstəriləni kimi, demokratikləşdirmə, humanistləşdirmə, humanitralaşdırma, inteqrasiya, differensiaslaşdırma, fərdiləşmə, innovasiyalardan istifadə prinsiplərinə əsaslanaraq təhsil alanın elmi dünyagörüşünün formalaşdırılması milli zəminə, ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanan bütün qurumların fəaliyyətini təhsil alanın mənafeyinə xidmət etmək məqsədi ətrafında birləşdirmək yeni təhsil sisteminin yaradılmasında vacib bir məsələ kimi qarşıda durur (1).

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev qeyd etdiyi kimi, intellektual inkişafın, elmi dünyagörüşün təkanverici amili İKT, yeni pedaqoji texnologiyalar, innovasiyalardır ki, həmin sahələr xüsusilə, təhsillə, gənclərin fəal təhsil prosesinə qoşulması ilə bağlıdır. Milli təhsil sisteminin modernləşməsi zərurəti, bu prosesin metodoloji əsasları ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, cənab İlham Əliyevin Azərbaycan müəllimlərinin XIII qurultayının iştirakçılarına göndərdiyi məktubunda deyilir: “Bu gün qədəm qoyduğumuz informasiya cəmiyyəti və biliklərə əsaslanan yeni tipli iqtisadiyyatın formalaşması, qloballaşma çağırışları, bütün dünya təhsil sistemi qarşısında yeni vəzifələr qoyur. “Təhsil əsri” adı qazanmış XXI əsr Azərbaycan təhsilinin də yeniləşməsinə və müasirləşməsinə tələb edir.” Cənab Prezidentin təhsil sektoru qarşısında qoyduğu tələb- “Azərbaycan təhsilinin yeniləşməsi və müasirləşməsi” tələbi təhsilin kompleks informatlaşmasını, təhsil sistemində İKT-dən intensiv istifadəni, virtual, distant təhsilin yaranması və inkişafını tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il, 29 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2013- 2020 –gələcəyə baxış” inkişaf Konsepsiyası” (2) Azərbaycan təhsilinin inkişafında mühüm dövlət sənədi hesab edilir. Bu sənəddə təhsilin inkişafında, təlim və tərbiyənin səviyyəsinin yüksəldilməsində, şagirdlərin elmi dünyagörüşlərinin formalaşdırılmasında, yeni təlim texnologiyalarından, xüsusilə informasiya kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) geniş istifadə edilməsi tələb olunur.

“Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” Azərbaycan Respublikasında, keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması beş strateji istiqamətdə genişmiqyaslı tədbirləri nəzərdə tutur” (3).

Möhtərəm prezidentimizin təhsil haqqında verdiyi bu sərəncam qarşımıza böyük vəzifələr qoymuşdur ki, bu vəzifələri layiqincə yerinə yetirməliyik. Bu sənəd ölkə prezidentinin təhsilə göstərdiyi ardıcıl diqqət və qayğıdan, onun təhsil haqqında dediyi müdrik kəlamlardan və xüsusilə “maddi kapitalın insan kapitalına çevirmək” ideyasından qaynaqlanır.

Məqsəd həmçinin müasir dövrə uyğun hərtərəfli inkişaf etmiş şəxs yetişdirmək, dərin bilikli, geniş dünyagörüşlü, yüksək əxlaq və mənafeviyyətə sahib insanlar yetişdirməkdir. Elə bir insanlar ki, keçmiş irsi yaşada bilir, bu günün reallığını görə bilir və gələcəyi təsvir edə bilir. Yəni yetişdirdiyimiz insan bu gün dünənkindən, sabah isə bugünkündən daha bilikli və daha hazırlıqlı olmalıdır.

Strategiya ölkədə keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması üçün beş strateji istiqamətdə tədbirlər görülməsini nəzərdə tutur. Bu sənəddə strategiyanın bütün istiqamətlərində təhsilin modernləşdirilməsi, innovativ metodlardan istifadə məsələləri xüsusilə öz əksini tapmışdır.

İnnovasiya bir pedaqoji fəaliyyət olaraq təhsilə yenilik gətirir, təhsil prosesinin təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Pedaqogikada İnnovasiya iki yanaşmadan ibarət olub, qabaqcıl pedaqoji təcrübənin nəticəsi kimi, pedaqoji ustalığ və şəxsi yenilik kimi araşdırılır: birincisi innovasiya, yenilik dövründən sonra uzun mübarizələrin nəticəsi kimi cəmiyyət tərəfindən tətbiq edilməsi üçün bir model olaraq qəbul olunur (bunun əsasında sonralar yeni pedaqoji texnologiyalar yarana bilər).

İkinci yanaşmada isə innovasiya yenilik kimi qəbul olunmayaraq texnika və texnologiyanın tərbiqi nşərdə tutulur.

Təfəkkürün inkişafına yönəlmiş yeni təlim texnologiyalarına konstruktiv təlim deyilir. Bu texnologiya ilə dərş keçiriləndə müəllim şagirdlərə öz biliklərinə və təcrübələrinə istinad edərək yeni biliklərini yaratmağa şərait yaradır. Əgər fəal təlimdə şagirdlər fəal olaraq bilik axtarışındadırlarsa, konstruktiv təlimdə onlar interaktiv fəallıqda olaraq təfəkkür əməliyyatları aparır, bilikləri daha çox müstəqil yolla qazanırlar.

Bəs bu innovasiyaları gətirən kim olmalıdır? Müəllim. Yeniliyi tətbiq edən müəllim –innovativ müəllim olur. Belə müəllim səriştəli müəllimdir.

Müasir təlim metodlarından və İKT-dən istifadə pedaqoji mühitdə dəyişiklik etməyə və müəllimlə şagird arasında, şagirdlərin öz aralarında və məktəblə ev arasında baş verən qarşılıqlı əlaqələr qurmağa imkan yaradır. Son zamanlar Azərbaycanda tətbiq olunan müasir təlim metodikalarından fəal və interaktiv təlim üsullarından və İKT-dən daha geniş istifadə olunur.

Hər bir müəllim diqqətlə və ağılla həmin nəzəriyyələrdən irəli gələn tədris üsullarından istifadə edərək səmərəli öyrənmə və şagirdlərin təhsildə təşəbbüskarlıq göstərməsi üçün təlimat proqramı hazırlaya və tətbiq edə bilər. Müasir təlim metodlarından və İKT-dən istifadə cəmiyyətin dəyərli vətəndaşları olmağa hazırlaşan, fəal və hər şeylə maraqlanan şagirdlərin təhsil aldığı siniflərin yaradılmasında müəllimlərə yol göstərəcəkdir. Bu isə dünyanın hər yerində təfəkkürə üstünlük verən müəllimlərin heç vaxt bitib-tükənməyən axtarışları deməkdir.

Strategiyada deyilir: “Təhsilin effektiv idarə olunması məqsədi ilə informasiya sistemi yaradılrsa da, onun inkişafına ehtiyac duyulur. Təhsilin yüksək keyfiyyətini təmin etmək üçün təhsil sahəsində monitoring, keyfiyyət və fəaliyyət göstəriciləri sistemi inkişaf etdirilməlidir” (3). Bu da müəllimin daim öz üzrində çalışmasını tələb edir ki, müasir tələblərə uyğun və ömür boyu təhsili təmin edən təhsil infrastrukturunun yaradılması strategiyada göstərilir. Bəli, səriştəli müəllim daim oxuyub, öyrənməli, öz təhsilini, ixtisas biliyini müntəzəm olaraq dərinləşdirməlidir. Strategiyada göstərilir: “Bilik və bacarıqlarını davamlı artıran müəllimlər təhsilalanların nailiyyətlərinə əlavə töhfə verirlər”. Burada müəllimin səriştəlilik, tədqiqatçılıq bacarığının inkişaf etdirilməsi, müəllimlərin elmi-tədqiqat işlərinə cəlb edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu istiqamət həmçinin təhsil müəssisələrində informasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsaslı təlim metodologiyasına uyğun infrastrukturun yaradılması, təhsil müəssisələri şəbəkəsinin rasionallaşdırılması, distant təhsil, istedadlı və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün təhsil və inkişaf, yaşlıların təhsili, peşə-ixtisas və təhsil məsələləri üzrə məsləhət xidmətləri göstərən regional universal mərkəzlərin, müasir təminatlı peşə-tədris mərkəzlərinin və komplekslərinin qurulması, kampusların yaradılması kimi tədbirləri ehtiva edir. Həmçinin bu sənəddə göstərilir ki, “ömür boyu təhsilə artan tələbatın ödənilməsi üçün kitabxana fəaliyyətinin modernləşdirilməsi, rəqəmsal təhsil resurslarından istifadə imkanları genişləndirilməlidir...” (3). Bütün bunlar isə son nəticədə iqtisadi inkişafa səbəb olur. İnsanın ömür boyu təhsil almaq tələbatının ödənilməsi isə təhsilin iqtisadi həyatda rolunu yüksəldən amillərdən ən mühümünü hesab edilir.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı. Bakı, Çarşıoğlu, 1999, 65 s.
2. “Azərbaycan 2013-2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası”. 29 dekabr, 2012-ci il Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı/ Xalq qəz. 30 dek, 2012-ci il.
3. “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət strategiyası” 24 oktyabr 2013-cü il tarixli sərəncamı. “Xalq” qəzeti, 25 oktyabr 2013-cü il

State Strategy on Education and the use of innovative methods

Summary

The article refers to the State Education Strategy in the Republic of Azerbaijan Presidential Decree of İlham Aliyev on October 24, 2013 issue of the development of education in the country. In this state strategic document in five areas that cover the development of education in the country, deepening and expanding the content of education curriculum improvement, as well as scientific management of the education system and its modernization and financing institution. It's safe to say that this document is the methodological basis of our education system and the fundamental principle of pedagogy.

**Государственная Стратегии образования и использование инновационных методов
Резюме**

В статье говорится о «Государственной стратегии развития образования в Азербайджанской Республике» Указ Президента Азербайджанской Республики И.Г.Алиева от 24 октября 2013 года, которые разъясняется, анализируется о проблеме развития образования в стране, углубление содержания образования, подготовки квалифицированных и компетентных педагогических кадров и указывается верные пути, задачи перед работников образования. Этот государственный стратегический документ охватывает 5 направлений развития образования в стране : углубление и расширение содержание образования, усовершенствование курикулумы, организацию и подготовку компетентных педагогических кадров, рациональное использование человеческих ресурсов, применение новых педагогических технологий и инновационных методов в преподавании учебные предметы, а также научное управление системой образования и модернизация системы финансирования учебного заведения. Можно с уверенностью сказать, что этот ценный документ является новым этапом развития системы образования в стране, методологической основой нашей системы образования и фундаментальным принципом науки Педагогики

Rəyçi: prof.,p.e.d. L.N.Qasimova